

A Fővárosi Törvényszék az Erdős és Társai Ügyvédi Iroda (1027 Budapest, Vitéz utca 5–7., ügyintéző: ügyvéd) által képviselt Lira Könyv Zrt. (1086 Budapest, Dankó utca 4–8.) I. rendű, a Kende, Molnár-Bíró, Katona Ügyvédi Társulás (1114 Budapest, Villányi út 47., ügyintéző: ügyvéd) által képviselt LIBRI Könyvkereskedelmi Kft. (1066 Budapest, Nyugati tér 1.) II. rendű és a Kvantál Gazdasági Tanácsadó és Szolgáltató Kft. (1115 Budapest, Keveháza u. 3., felszámolóbiztos) által képviselt PÉCSI DIREKT Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. „F.A.” (1075 Budapest, Károly körút 3/C.) III. rendű felperesnek a dr. Szamadó Tamás bírósági képviseleti irodavezető által képviselt Gazdasági Versenyhivatal (1054 Budapest, Alkotmány utca 5., Hiv. sz.: VJ/96/2009.) alperes ellen versenyfelügyeleti ügyben hozott közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránt indult perében a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2014. évi november hó 20. napján kelt 5.K.33.512/2013/53. számú – kijavított – ítélete ellen az I. rendű felperes által 55., a II. rendű felperes által 54. és a III. rendű felperes által 56. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán a 2015. évi június hó 24. napján megtartott nyilvános tárgyalás alapján meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Törvényszék az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felpereseket arra, hogy 15 napon belül fizessenek meg az alperesnek külön-külön 100.000 (azaz egyszázezer) – 100.000 (azaz egyszázezer) forint másodfokú perköltséget, valamint az államnak – az illetékügyekben eljáró hatóság külön felhívására – az I. és II. rendű felperesek szintén külön-külön 1.200.000 (azaz egymillió-kétszázezer) – 1.200.000 (azaz egymillió-kétszázezer) forint, míg a III. rendű felperes 2.500.000 (azaz kettőmillió-ötszázezer) forint fellebbezési illetéket.

Ez ellen az ítélet ellen további fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

Az alperes a 2013. október 3. napján kelt 96/2009. VJ számú határozatában megállapította, hogy az I., II. és III. rendű felperesek, valamint a Sun Books Könyvkereskedelmi Kft. „f. a.” (a továbbiakban: Sun Books Kft.) versenykorlátozó célú megállapodásokat kötöttek a kiadókkal, amikor az I. rendű felperes és a Sun Books Kft. vállalkozáscsoportja adásvételi és bizományosi szerződéseiben legalább 2007. február 1-jétől a viszonteladási ár rögzítésére, bizományosi szerződéseiben legalább 2007. március 23-tól a versenytársak árazására,

adásvételi és bizományosi szerződéseiben legalább 2007. március 23-tól a fogyasztói ár megjelenést követő időszakban történő változtatásának tilalmára, bizományosi szerződéseiben legalább 2007. november 27-től a fogyasztói ár november 1. és január 31. közötti időszakban történő változtatásának tilalmára; a II. rendű felperes legalább 2008. március 1-jétől adásvételi és bizományosi szerződéseiben a viszonteladási ár rögzítésére, bizományosi szerződéseiben a versenytársak árazására, bizományosi szerződéseiben a fogyasztói ár megjelenést követő időszakban történő változtatásának tilalmára, bizományosi szerződéseiben a fogyasztói ár november 1. és január 31. közötti időszakban történő változtatásának tilalmára; a III. rendű felperes legalább 2004. december 18-tól adásvételi és bizományosi szerződéseiben a viszonteladási ár rögzítésére, bizományosi szerződéseiben a versenytársak árazására, adásvételi és bizományosi szerződéseiben a fogyasztói ár megjelenést követő időszakban történő változtatásának tilalmára vonatkozó rendelkezéseket alkalmazott. A jogsértés megállapítása mellett a törvény rendelkezéseibe ütköző magatartás további folytatását megtiltotta. Kötelezte továbbá az I. rendű felperest és a Sun Books Kft.-t egyetemlegesen 15.000.000 forint, a II. rendű felperest 15.000.000 forint, valamint a III. rendű felperest 40.000.000 forint versenyfelügyeleti bírság megfizetésére. Határozatának indokolásában bemutatta az eljárás megindításának körülményeit, az eljárás alá vont vállalkozásokat, a magyar könyvpiac jellemzőit, valamint elemezte a könyvkiadók és könyvterjesztők közötti szerződéses kapcsolatokat a határozat mellékletét képező szerződések alapján. A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 11. §-ának alkalmazhatósága kapcsán vizsgálta a terjesztők és a kiadók vertikális kapcsolatának ügynöki jellegét; számos szempont együttes mérlegelésének eredményeként megállapította, hogy a könyvkiadók és a felperesek közötti megállapodások nem tekinthetők valódi ügynöki megállapodásoknak, ezért a Tpv. 11. §-ának hatálya alá esnek. Kiemelte, hogy a felperesek olyan könyvterjesztési szerződéseket kötöttek, amelyekben a terjesztők vállalták, hogy a kiadók által meghatározott kiskereskedelmi árat alkalmazzák; a vállalat kiterjedt a kis- és nagykereskedelmi értékesítésre egyaránt. A felperesek a bizományosi és adásvételi szerződéseikben meghatározták a szerződések tárgyát képező könyvek továbbértékesítési árát. A szerződések szerint a kiadó azt vállalta, hogy a könyv kiskereskedelmi árát a terjesztő versenytársainak értékesítéseit illetően sem határozhatja meg alacsonyabb szinten. Kifejtette azt is, hogy a szerződések a kiskereskedelmi ár időbeli alakítását, alakulását is korlátozzák, relatív és abszolút formában egyaránt. A bizományosi és adásvételi szerződésekben alkalmazott, viszonteladási ár megkötésére vonatkozó rendelkezések természetüknél fogva alkalmasak a verseny korlátozására, mivel a kereskedőt megfosztják a kiskereskedelmi ár alakításának szabadságától. A mentesülés kapcsán rögzítette, hogy a felperesek piaci részesedéseik alapján a Tpv. 13. §-ára hivatkozással nem mentesülhetnek a Tpv. 11. §-ában foglalt tilalom alól, mivel a II. és III. rendű felperesek piaci részesedése a teljes vizsgált időszakban meghaladta a 10%-ot, a III. rendű felperes részesedése pedig a nagykereskedelmi piacon is átlépte a 10%-os küszöböt. A bírság kiszabása során a bizományosi konstrukció keretében történő értékesítésből származó árbevételt figyelmen kívül hagyta, tekintettel arra, hogy a viszonteladási ár bizományosi szerződésekben való rögzítése miatt bírság kiszabását nem tartotta indokoltnak.

A felperesek keresetet terjesztettek elő az alperes jogerős határozatának bírósági felülvizsgálata iránt, melyben az alperes által elkövetett eljárásjogi jogszabálysértések, az eljárási határidő többszörös túllépése, az eljárás elhúzódása és a védekezéshez való jog sérelme körében előadott kifogásaik mellett érdemben vitatták az alperesi határozat megállapításait, nevezetesen, hogy az általuk kötött megállapodások a gazdasági versenyt korlátozták volna.

Az alperes ellenkérelmében a felperesek kereseteinek elutasítását kérte figyelemmel arra, hogy álláspontja szerint a határozata minden tekintetben jogszerű.

Az elsőfokú bíróság értesítette a Sun Books Kft.-t a perbe avatkozás lehetőségéről, amellyel azonban a társaság nem élt, míg az eljárás megszüntetésével érintett vállalkozások perbe avatkozás lehetőségéről való értesítését nem tartotta indokoltnak, tekintettel arra, hogy a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 332. § (5) bekezdése szerinti ellenérdekűségük nem volt igazolt.

Az elsőfokú bíróság a felperesek kereseteit elutasította. Ítéletének indokolásában mindenekelőtt rögzítette, hogy az alperes az előzetes álláspontra vonatkozó észrevételezési időt egy héttel meghosszabbította, illetve az I. és III. rendű felpereseknek a tárgyalást követően is lett volna lehetőségük további észrevételeik előterjesztésére, amellyel azonban nem éltek, egyéb, részletesebb előadást a hosszabb határidő alatt sem tettek, amely következtében a védekezéshez való joguk, hivatkozásuk ellenére, nem sérült. Az a körülmény, hogy az eljárás négy éven át tartott nem jelenti azt, hogy az alperes súlyosan jogsértően túllépte volna az ügyintézési határidőt. Álláspontja szerint az ügyintézési határidő túllépése a perbeli esetben nem hatott ki az ügy érdemére. Sem a Tpv., sem a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely az ügyintézési határidőt jogvesztő jellegűvé tenné. Az ügyintézési határidőt meghosszabbító végzések az indokolás hiányossága miatt teljes körűen nem jogszerűek, azonban e körülmény az érdemi döntés meghozatalára hatással nem volt, érdemi jogsérelmet nem okozott, ezért az alperesi határozat hatályon kívül helyezésére alapot nem szolgáltatott. Az, hogy az alperes más vállalkozásokkal szemben megszüntette vagy meg sem indította az eljárást, nem jelenti az egyenlő bánásmód követelményének megsértését, mivel az eljárás alá vontak felelősségét minden esetben egyedileg kell vizsgálni. Diszkrimináció a bíróság összege tekintetében sem merült fel, ugyanis a III. rendű felperes vonatkozásában bizonyítást nyert, hogy szerződéseiben már 2004. óta jogsértő kikötéseket alkalmazott, ezért esetében a releváns forgalom számításánál több év adatait kellett figyelembe venni, továbbá a III. rendű felperes mint legnagyobb piaci szereplő árbevételei adatai is magasabbak voltak. A III. rendű felperes versenyfelügyeleti eljárás felfüggesztése iránti kérelme elutasításának indoka az volt, hogy a szakértőnek feltett kérdések többsége kifejezetten a hatóság kompetenciájába tartozó jogkérdést érintett, illetve az egyes piaci szereplők adópotenciáljára, közteherviselési-képességére vonatkozó kérdések megválaszolása a versenyfelügyeleti eljárást tekintve nem bír relevanciával. Az előzetes álláspont egyebekben részletesen és kimerítően foglalkozott a könyvpiac eljárás szempontjából releváns jellemzőivel és közgazdasági összefüggéseivel is.

A szerzői jogok léte önmagában nem teszi jogszerűvé azt, hogy a kiadók és terjesztők közötti szerződésben rögzítésre kerül a könyvek kiskereskedelmi ára. Kiemelte, hogy a kötött árrendszer Magyarországon versenytörvénybe ütközik, ezért a jogsértés alól nem lehet mentesülni arra hivatkozva, hogy a hazai szabályozás szerint versenykorlátozó célú megállapodás más országok törvényei szerint ki van vonva a versenyjog hatálya alól. Annak elbírálása során, hogy egy ügynöki szerződés valódi ügynöki megállapodást tartalmaz-e, nem a szerződés elnevezése, hanem annak tartalma az irányadó, a mérlegelés esetileg, a releváns körülmények összességének figyelembe vételével történhet. E körülmények körét az alperes az ügynök által viselt kockázatok jellegében és mértékében jelölte meg. Leszögezte az alperes azt is, hogy a perbeli ügyben nem tulajdonított jelentőséget a korábbi, Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesületének (a továbbiakban: MKKE) ügyében hozott határozatában a bizományosi konstrukcióval kapcsolatban tett megállapításoknak, melyet azzal indokolt, hogy a hivatkozott ügy tárgyát az MKKE versenyszabályzata képezte, míg a jelen eljárásban a kereskedők és kiadók közötti szerződéseket vizsgálta; az érintett időszak is eltérő, illetve a piaci körülmények is jelentősen megváltoztak ez idő alatt, továbbá megerősödött a kereskedők pozíciója és a bizományosi szerződések is jelentős átalakuláson mentek át. Mindezek alapján alakította ki az alperes azt az álláspontot, mely szerint a könyvkiadók és könyvterjesztők között létrejött bizományosi terjesztési (keret)szerződések nem tekinthetők valódi ügynöki megállapodásoknak, a bizományosi (keret)szerződések által szabályozott viszony nem minősül valódi megbízó-ügynöki viszonyoknak. A szerződések bizományos jellegének megfelelően a kiadványok tulajdonjoga nem száll át a kereskedőkre, a bizományos terjesztők azonban számos kockázatot vállalnak, mely kockázatok körét az alperesi határozat részletesen taglalja. A valódi, illetve nem valódi ügynöki megállapodások kapcsán kifejtett I. és III. rendű felperesi érvelésre rögzítette, hogy a nem valódi ügynöki megállapodás esetén a felek közötti szerződéses kapcsolatra formailag ráillik az ügynöki jelző, azonban tartalmilag inkább a megbízótól független mozgástérrel rendelkező, a vertikum önálló piaci szereplőjeként eljáró ~~viszonteladó-értékesítő~~ről van szó. Mindezek következtében a kiadók és az eljárás alá vont kereskedők közötti megállapodások a Tpv. 11. §-ának hatálya alá esnek. A III. rendű felperes állításának pedig, mely szerint 2009. óta csak olyan szerződéseket használ, amelyek nem tartalmazzák az ár megkötésére vonatkozó rendelkezést, alapvetően ellentmondanak a versenyfelügyeleti eljárásban csatolt szerződések.

A kiskereskedelmi ár meghatározása körében, a II. rendű felperes ajánlott maximális árra vonatkozó hivatkozását illetően hangsúlyozta, hogy az alperesi határozat szerint a II. rendű felperes esetében a szerződéses kikötések ugyan ajánlott árat említene, ami bizonyos körülmények között jogszerű is lehetne, e körülmények azonban a jelen esetben nem álltak fenn. Számos esetben maguk a megállapodások is egyértelművé tették, hogy az ajánlott ártól való eltérés csak felfelé lehetséges, azaz a kiadó által ajánlott ár gyakorlatilag minimál árként funkcionál, ami a közvetlen, tételes árrögzítéshez hasonlóan súlyosan versenyellenes. E mellett az árrögzítés hatékonyságát növelő egyéb eszközök, mint a legnagyobb kedvezmény elve, vagy a kiadók árváltoztatásának időbeli korlátja az Európai Bizottság vertikális iránymutatása szerint is biztosíthatják azt, hogy a legmagasabb vagy ajánlott árak a

viszonteladási ár kikötéseként működjenek. Az alperes megállapította azt is, hogy a fogyasztói árak a kiadványon való feltüntetését a szerződések a kiadó kötelezettségévé teszik, amelynek megszegéséhez sok esetben szankció is fűződik. Utalt továbbá arra is, hogy nem szükséges a II. rendű felperes által hivatkozott kedvezmények vizsgálata, mivel – ahogy maga is nyilatkozott – jellemzően nem biztosított kedvezményeket saját árreze terhére a vizsgált időszakban, valamint kiemelte, hogy az MKKE becslése szerint a fogyasztók 6-9%-kal fizettek kevesebbet a tárgyidőszakban a kötött árnál az ÁFA változás közrehatásával is, ami nem tekinthető különösebben erős versenyre utaló kedvezménynek.

A keresletélénkítő hűségprogramok egyre elterjedtebb használata csak csekély mértékben képes módosítani a kereskedelmi árat. A szerzői jog vonatkozásában az elsőfokú bíróság rögzítette, hogy nincs olyan Magyarországon kötelező érvényű norma, amely előírná a kiadók és a terjesztők közötti szerződésekben a fogyasztói ár rögzítését; a szerzői jogi törvény sem tartalmaz olyan rendelkezést, amely a kiskereskedelmi ár kiadó és kereskedő közötti rögzítését írja elő. Az I. rendű felperes más országokban érvényesülő árkötöttségi törvényekre való hivatkozása megalapozatlan, Magyarországon ilyen törvény nincs hatályban, az I. rendű felperes nem mentesülhet a jogsértés alól azon az alapon, hogy a magyar versenytörvény szerint természeténél fogva versenykorlátozó célú megállapodása más országok törvényei szerint ki van vonva a versenyjog hatálya alól. A szerződések tartalmának kialakításában a terjesztők szerepe dominált erős alkupozíciójuknak köszönhetően, ami cáfolja azt a felvetést, mely szerint kizárólag a kiadók ragaszkodtak volna a kiskereskedelmi ár megkötéséhez. A kiadók szerződéses kapcsolatainak száma nagyságrendekkel kevesebb, előadásuk szerint a terjesztési szerződés tartalmára a kereskedőknek van nagyobb ráhatása, a kereskedők alkupereje és akarata érvényesül. A legnagyobb kedvezmény elve azt az elvárást állítja a kiadó elé, hogy az adott terjesztőt a piacon elérhető legkedvezőbb feltételekben részesítse a kiadványok értékesítését illetően; a kiadó nem biztosíthat az adott szerződésben meghatározottnál kedvezőbb kereskedelmi feltételeket más terjesztőknek, illetve ha azt felajánlja, az adott könyvkereskedőnek is fel kell ajánlania, ellenkező esetben szankció lép életbe. A legnagyobb kedvezmény elvének a perbeli ügyben értékelt változata a legkedvezőbb feltételt közvetlenül a kiadvány kiskereskedelmi árára érti és alkalmazza, az elv *expressis verbis* a kiskereskedelmi árverseny korlátozásáról rendelkezik a kiadó által – eleve jogellenesen – meghatározott ár vonatkozásában, ezért versenykorlátozó célja vitathatatlan. Az időbeli korlátozásra vonatkozó szerződéses kikötések a kiskereskedelmi ár időbeli alakítását, alakulását korlátozzák relatív és abszolút módon egyaránt. E kitételek a kiadók árazási szabadságát szűkítik, ezért cél szerint korlátozzák a márkák közötti versenyt, de hozzájárulnak a márkán belüli verseny korlátozásához is, mivel végeredményben a terjesztők által alkalmazott kiskereskedelmi árak alakulását befolyásolják.

A mentesülés körében a de minimis szabály alkalmazásával kapcsolatban kiemelte, hogy maga az I. rendű felperes nyilatkozott úgy, hogy a Sun Books Kft.-vel együttes részesedése a nagykereskedelmi piacot illetően 10-12%, amit az alperes a döntése alapjául elfogadott; az I. rendű felperes volt tehát az, aki a saját és a Sun Books Kft. részesedését együttesen tüntette fel. Maga a törvény írja elő a vállalkozáscsoportok együttes figyelembe vételét, ezért került

sor a Sun Books Kft. nagykereskedelmi forgalmának az I. rendű felpereséhez való hozzáadására. Az egyedi mentesülés kapcsán rögzítette, hogy annak teljesüléséhez az adott megállapodásnak a Tpvt. 17. §-a szerinti négy együttes feltétel megvalósulása szükséges, amely követelmény azonban a felperesek esetében nem állt meg.

A kiszabott bírságot illetően megállapította, hogy az alperes a releváns enyhítő és súlyosító körülményeket számba vette, azokat súlyuknak megfelelően értékelte, a mérlegelés szempontjairól, annak folyamatáról és eredményéről a határozatában számot adott. Az alperes a bírság kiszabása során méltányosan járt el akkor, amikor e körben nem vette figyelembe a bizományosi szerződésekkel elért árbevételt, azonban a bírság kiszabásától nem lehetett eltekinteni az adásvételi szerződésekben szereplő jogsértő rendelkezések miatt. Az I. rendű felperes és a Sun Books Kft. egyetemleges marasztalásának indokát az alperes rögzítette; a benyújtott szerződések túlnyomó többségében mindkét vállalkozás egyidejűleg szerepel mint terjesztő fél.

Az I. rendű felperes fellebbezésében az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatásával az alperesi határozat megváltoztatását és annak megállapítását, hogy jogsértést nem követett el, másodlagosan az alperes határozatának megváltoztatását és az egyetemleges kötelezés mellőzését, harmadlagosan az alperesi határozat megváltoztatását és a vele szemben kiszabott bírság mellőzését, negyedlegesen pedig az alperesi határozat vele szemben való hatályon kívül helyezését és az eljárás megszüntetését, továbbá az alperes első- és másodfokú perköltségben való marasztalását, illetve az elsőfokú perköltség összegének mérséklését kérte. Kiemelte, hogy az alperes GVH Vj-47/2004. szám alatt versenyfelügyeleti eljárást folytatott az MKKE versenyszabályzatának rendelkezései tárgyában, majd döntésében azt állapította meg, hogy amennyiben a kiadványok nem képezik a forgalmazók tulajdonát a viszontértékesítések során, úgy az árak meghatározására vonatkozó kikötések – mint ügynöki megállapodások – nem ütköznek a Tpvt. rendelkezéseibe. Az MKKE ezt követően módosította a versenyszabályzatát, majd az utóvizsgálat során az alperes megállapította, hogy a kötelezettségek teljesítése megtörtént, ezért az eljárást megszüntette. Az alperes a határozatában ezzel ellentétben viszont arra az álláspontra helyezkedett, hogy nem tulajdonít jelentőséget a korábbi, az MKKE-ügyben a bizományi konstrukcióval kapcsolatban tett megállapításoknak, melyet azzal indokolt, hogy a bizományosi szerződések jelentős átalakuláson mentek keresztül. Álláspontja szerint e gondolatmenet elfogadhatatlan és törvénysértő, a piaci szereplők ismerték az alperes előzetes álláspontját, az MKKE versenyszabályzatának megfelelően jártak el, majd időközben, nem publikusan, a helyes magatartások helytelenné és szankcionálandóvá váltak. Érvelése szerint a kiadók és az eljárás alá vont vállalkozások valós bizományosi szerződéseket kötöttek, amelyek nem tartoznak a Tpvt. hatálya alá. A fogyasztóvédelemről szóló 1997. CLV. törvény kötelezően írja elő a fogyasztó tájékoztatását; az eladási árat a terméken egyértelműen, könnyen azonosíthatóan és tisztán olvashatóan kell feltüntetni. Az eladási árat pedig a kiadó határozza meg. A kiadókkal kötött bizományosi szerződéseket a kifogásolt időpontban csak pontosította, ezért teljesen elfogadhatatlan, hogy mindez kizárólag a kereskedők érdekeit szolgálta. Az Európai Bizottság alperes által hivatkozott 2010. május 19-ei közleménye a vizsgált 2004-2009-ig terjedő időszakra nem lehet hatással,

azonban tartalmát tekintve is azt mondja ki, hogy megállapításai nem vonatkoznak a szerzői jog hatálya alá tartozó termékekre, a könyvek pedig ilyen termékeknek minősülnek. E mellett a könyvek árának rögzítésére a kiadókat általában a szerzői jogi felhasználói szerződések is kényszerítik. A versenytársakkal kapcsolatos árazási kikötések körében az alperes által rögzítettekre reflektálva előadta, hogy e kikötés kizárólag a kiadó által meghatározott fogyasztói árképzés következménye és nem versenykorlátozó, lényegében nem a versenytársakkal szembeni kikötés, hanem a kiadókkal szembeni kíváncsi, és ami csak az új könyvekre vonatkozik. A könyvek átárazásának szabályozása és időbeli korlátozása körében azzal érvelt, hogy egyrészt szükséges a vásárlók tisztességes tájékoztatása a termék áráról, másrészt a könyvek átárazásának jelentős munkaerő igénye van. Álláspontja szerint diszkriminatív az, hogy az alperes nem vonta eljárás alá, illetve az eljárás alól kiengedte az árkötöttséghez ragaszkodó kiadókat és a felperesekkel egyező gyakorlatot folytató más kereskedőket. Kiemelte, hogy téves az az alperesi feltevés, mely szerint 2008-tól a Sun Books Kft.-vel együtt a könyvpiaci részesedése a könyvek piacán meghaladta a 10%-ot, ugyanis a Sun Books Kft. bevonása az eljárásba téves feltételezésen alapul. A vizsgált időszakban a Sun Books Kft. bizományosi szerződést egyáltalán nem kötött, 2008. július 1-től kizárólag a hipermarketek ellátásával foglalkozott, amely tevékenységet nem lehetett a jelen eljárásban figyelembe venni; a hipermarketek esetében soha nem létezett a kiadók által meghatározott fix könyvár, a hipermarketek a kereskedők ajánlásaitól és a közvetítő nagykereskedő törekvésétől függetlenül állapítják meg a könyvek fogyasztói árát. Hivatkozott arra, hogy nagykereskedésében az idegen áru bizományosi értékesítése egyetlen vizsgált évben sem érte el a magyar könyvpiac forgalmának 1%-át; a tankönyvmentes könyvforgalomból a kis- és nagykereskedelmi tevékenységének határozat által érintett része egyetlen vizsgált évben sem érte el a 10%-ot, míg piaci részesedése a vizsgált időszakban sosem haladta meg a 7-8%-ot. A könyvpiaci részesedés bemutatása az alperes jogszabályon alapuló kötelezettsége lett volna, amelyre vonatkozó adatok nélkül elmarasztaló határozatot nem lehetett volna hozni. Fenntartotta keresetlevelének az alperesi határozat 194., 329. és 332. pontjával kapcsolatos álláspontját, illetve változatlanul sérelmesnek tartotta a Sun Books Kft.-vel történő egyetemleges marasztalását.

A II. rendű felperes fellebbezésében elsődlegesen az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását és az alperesi határozat hatályon kívül helyezését, másodlagosan az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új határozat meghozatalára utasítását, továbbá az alperes perköltségben való marasztalását kérte. Sérelmezte a versenyfelügyeleti eljárás jelentős elhúzódását, amely álláspontja szerint jogszabálysértő és nem maradhat jogkövetkezmény nélkül. Ezen túlmenően az alperes eljárási határidő meghosszabbítását elrendelő végzései indokolást nem tartalmaznak, ezért nem is bírálhatóak el, a teljes eljárást jogszerűtlenné teszik. Az alperes nem tartotta be az eljárási szabályokat és nem is vitatta a végzések jogszerűtlenségét, amelyet az elsőfokú bíróság is megállapított. Az ítélet indokolásával ellentétben a végzés hatással volt az érdemi döntés meghozatalára, mivel időben elhúzta az eljárást, változtak a vizsgálók és egy versenytanácsi tag személye is, továbbá az előzetes állásponthoz képest a határozat teljesen új koncepciót eredményezett. Az alperes a tényállást nem tudta kellő mértékben feltárni és a jogsértést a többi piaci szereplővel szemben bizonyítani, amely körülményt az elsőfokú bíróság nem értékelt. Az

eljárás minden időkorláton túli elhúzódása miatt a védekezési joga érdemben sérült, mivel e jogának megnyíltakor olyan időszakból kellett adatokat gyűjtenie, amelyek egy részének megőrzését semmilyen jogszabály nem írja elő. A tekintetben, hogy az ajánlott ár nem eredményez árrögzítést, mentő bizonyítékot a 2009. évre vonatkozóan tudott benyújtani, a 2008. évre nem, mivel az akkori árbevételének elemzése már lehetetlen, vagy csak nagy nehézségek árán lehetséges, azonban az elsőfokú bíróság sem e körülményt, sem a 2009-es év árbevételi elemzését nem említi meg a bizonyítékok elemzése között. Alátámasztotta, hogy a mentő bizonyítékokat lehetetlen, vagy csak nehézségek árán lehet összegyűjteni, ezáltal bizonyítva, hogy az eljárás elhúzódása hatással volt az eljárás kimenetelére. Amennyiben ezt a másodfokú bíróság a vonatkozó európai uniós gyakorlat alapján nem tudná megítélni, előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését és az eljárás felfüggesztését kérte. Kiemelte, hogy a határozat a versenykorlátozó célt a kiskereskedelmi árak rögzítésére irányuló szerződéses rendelkezésekből vezette le, azonban esetében nem rögzített ár, hanem ajánlott ár szerepel a szerződésekben. Az árrögzítő hatást az alperesnek bizonyítania kellett volna, nem elég azt csupán állítania, árrögzítő hatás nélkül nem lehet versenykorlátozásnak minősíteni az ajánlott árat. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság a vertikális megállapodások egyes csoportjainak a versenykorlátozás tilalma alóli mentesítéséről szóló 55/2002. (III. 26.) Korm. rendeletet (a továbbiakban: Csoportmentességi rendelet) ítéletében nem említette meg, és nem is vizsgálta az azzal kapcsolatos bizonyítékait. Állítása szerint a könyvön feltüntetett, kiadó által meghatározott, ajánlott maximális ártól saját árreze terhére effektíve eltért, amelynek alátámasztására több bizonyítékot is csatolt. A gyakorlatban felfelé egyáltalán nem tért el az ajánlott ártól. Az előzetes álláspont 419.3. és 457.3. pontjai szerint az alperes az eljárás korábbi szakaszában kifejezetten rögzítette, hogy az ajánlott ártól lefelé a felperesek eltérhetnek, ami azonban a határozatban már érthetetlen módon nem került átvételre. A legnagyobb kedvezmény elve, illetve a kiskereskedelmi ár változásának időbeli korlátozása körében állította, hogy egyik szerződéses rendelkezés sem érinti azt, hogy a kiskereskedők akciót tartsanak és saját árresük terhére kedvezményeket adjanak, nem a kiadó által a kiskereskedelmi árból adott kedvezmény eredményezi a versenyt, hanem a terjesztők által a fogyasztóknak nyújtott kedvezmény, ezáltal e korlátozásoknak nincs piacbefolyásoló szerepe. Hangsúlyozta, hogy az ajánlott ár nem eredményez rögzített árat, ezáltal a szerződésai nem versenykorlátozó célúak. A Csoportmentességi rendelet 3. §-ának a) pontja alapján mentesülnek. Azt is kiemelte, hogy jelentős, 10%-ot meghaladó árkedvezményeket ad a fogyasztóknak, amely a versenyjogban jelentős, fogyasztói magatartást befolyásoló eltérés. Az elsőfokú bíróság tévesen állapította meg azt, hogy szankcióval sújtaná a kiadót abban az esetben, ha a fogyasztói ár kiadványon történő feltüntetésére vonatkozó kötelezettségének nem tesz eleget, mivel a szerződéseiben az ár fel nem tüntetésének nincs szankciója. Ezt támasztja alá az alperesi határozat 1. számú mellékletében idézett szerződése is. Utalt arra, hogy a könyvek mint termékek között nem lehet szó márkák közötti versenyről, ami felveti azt, hogy az elsőfokú bíróság nem vizsgálta meg kellőképpen a könyvpiac jellemzőit. Érvelése szerint az alperesi határozat, és ezáltal az elsőfokú ítélet is végrehajthatatlan, mivel az alperes az érintett szerződéses rendelkezések megváltoztatására kötelezte, azonban a kiadókat e kötelezettség nem terheli. A bíróság összegét illetően kifejtette, hogy az alperes kizárólag az adásvételi szerződések útján elért forgalmat vette figyelembe, azonban

értelmezhetetlen az, hogy a felek az adásvételi szerződésben ne rögzítsék az árat, mivel abban az esetben az adásvétel nem jön létre. Utalt az Európai Bíróság esetjogára, 2014. szeptemberi döntésére, miszerint a jogsértő cél megállapítása esetén is köteles a hatást bizonyítani az alperest. Utalt a büntetőeljárás elveire, miszerint a kétséges tényeket a fél javára kell értékelni. Kifogásolta, hogy sem az alperes, sem az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe bírságcsökkentő tényezőként az eljárási határidő túllépését. Ugyanezen oknál fogva az alperes számára megítélt perköltség összegét is eltúlzottnak tartotta.

A III. rendű felperes fellebbezésében elsődlegesen az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását és az alperesi határozat hatályon kívül helyezését, másodlagosan az elsőfokú ítélet megváltoztatásával az alperesi határozat megváltoztatását és annak megállapítását, hogy jogsértést nem követett el, harmadlagosan az elsőfokú ítélet megváltoztatásával az alperes határozatának megváltoztatását és a kiszabott bírság mellőzését, illetve mérséklését, továbbá az alperes perköltségben történő marasztalását kérte. Álláspontja szerint a versenyfelügyeleti eljárás felfüggesztése iránti kérelmét elutasító alperesi végzés jogszabálysértő, mivel az általa kezdeményezett közjegyzői nemperes eljárásban a szakvélemény előterjesztésére megállapított határidő meghosszabbítására került sor, így a szakértő a szakvéleményt határidőben nyújtotta be a közjegyzőhöz. Ennek következtében az alperes határozatának meghozatalára csak a szakértői vélemény kézhezvételét követően kerülhetett volna sor. A közjegyző jogerős végzésben döntött arról, hogy a felvetett kérdések megválaszolásához szakértő bevonása szükséges, ezért igazságügyi szakértőt rendelt ki, amelyet követően az alperes nem határozhatott arról, hogy szakértői eljárásnak nincs helye. Az elsőfokú bíróság megállapításával ellentétben a szakértő szakkérdésben és nem kizárólag jogkérdésben foglalt állást. A szakvélemény felhasználása az alperes által vizsgált tényállás teljes körű felderítéséhez nélkülözhetetlen lett volna. Érvelése szerint a könyvpiac annak sajátos jellege miatt közgazdasági módszerekkel is vizsgálható, nemcsak az alperes által alkalmazott statisztikai és jogi eljárásokkal. A szakvéleményben e speciális közgazdaságtani, illetve adózási jellemzők tetten érhetőek, továbbá rögzítésre került az is, hogy az Európai Unió tagállamainak többségében fix árként ismert kötött könyv-árrendszer a tagországok döntő többségében parlament által elfogadott törvényben rögzítetten, szigorú versenyjogi előírások mellett hatékonyan működik. A kötött árak érvényesítése biztosítja a könyvkiadást sokoldalúságát, illetve gátat vet annak, hogy a tökeerős kereskedelmi láncok, hipermarketek kiszivattyúzzák a gyorsan fogyó sikerkönyveket a kisebb könyvesboltokból, ezzel ellehetetlenítve a minőségi könyveket forgalmazó, de az árversenyben helytállni nem tudó kereskedőket. A kötött ár intézménye hozzájárul a társadalom művelődési és szociálpolitikai céljainak megvalósításához is. Kifogásolta, hogy a Tpv. szerint az eljárást befejező döntést legfeljebb 18 hónapon belül meg kell hozni, azonban az alperes eljárása négy éven át tartott. Állította, hogy a viszonteladási árak meghatározásáról szóló megállapodásoknak nemcsak a fogyasztókra, hanem az egész társadalomra pozitív hatásai vannak. A viszonteladási ármegkötés csökkenti a márkán belüli árversenyt, ezáltal a márkák közötti versenyt növelő beruházásokra ösztönözi a terjesztőket. Az ármeghatározás másik előnye, hogy növeli a fogyasztók számára rendelkezésre álló választékot. Kiemelte, hogy az árverseny hiányában a kereskedők az értékesítés során nyújtott szolgáltatások színvonala tekintetében versenyeznek egymással,

ami kedvez a fogyasztóknak. Az I. rendű felpereshez hasonlóan hivatkozott arra, hogy az Európai Bizottság alperes által felhívott iránymutatása 2010. május 9-én lett közzétéve, azonban az alperes a 2004. január 1. és 2009. július 28. közötti időszakot vizsgálta. Sérelmezte az eljárási határidő alperes általi túllépését, valamint azt, hogy az előzetes álláspontra való nyilatkozattételre mindössze három hét állt a rendelkezésére. Állásponcija szerint diszkriminatív az alperes részéről az, hogy 37 eljárás alá vont vállalkozás közül 33 vállalkozással szemben megszüntette az eljárást annak ellenére, hogy az egész könyvpiac az alperes által kifogásolt kötött árrendszerben működik. Az alperesi határozat azért is jogszabálysértő, mert annak indokolásából nem derül ki, hogy az alperes miért sújtotta több mint kétszer akkor bírsággal a III. rendű felperest a másik két eljárás alá vont társasághoz képest. Hangsúlyozta, hogy amennyiben ugyanazt a szerzői művet két különböző helyen különböző áron lehetne megvásárolni az azt jelentené, hogy ugyanaz a szerzői mű eltérő értéket képviselne a vásárlás helyétől függően, amely azonban nem érdeke a szerzőnek sem. Utalt arra, hogy az Európai Unió egyik tagállamában sem indult eljárás a könyvpiac szereplőivel szemben a kötött árrendszer alkalmazása, illetve az azzal kapcsolatos megállapodások miatt. Téves az alperes azon állásponcija, mely szerint a kiadó és a könyvterjesztő között nem valódi ügynöki kapcsolatról van szó, ugyanis a kiadók a könyv tulajdonosai maradnak egészen annak fogyasztók részére történő értékesítéséig, ők viselik az értékesítéshez kapcsolódó kockázatot, és a termék árát csak az értékesítést követően kapják meg. A terjesztő nem járul hozzá a könyv beszerzési, illetve szállítási költségeihez, saját költségére, kockázatára nem tart fenn raktárkészletet, nem terheli felelősség a vevő nemteljesítése esetén stb.

Állásponcija szerint a Tpv. 17. §-a szerinti mentesülés feltételei esetében fennállnak: a kötött árak rendszere hozzájárul a termelés és a forgalmazás ésszerűbb megszervezéséhez, a könyvcímkinálat és választék megnövekedését és a termékválaszték javulását eredményezi, ösztönzi a könyvkereskedőket széles választék fenntartására; a kötött árak alkalmazása biztosítja, hogy a könyv elérhetősége a legnagyobb választékban a fogyasztó számára elérhető földrajzi területen és megfizethető árakon hozzáférhető legyen. A bizományosi forgalmazás nem ütközik a Tpv. rendelkezéseibe, és az új könyvek forgalmazásának 98-99%-át a bizományi rendszer teszi ki, ezért a forgalmazási megállapodások versenykorlátozó rendelkezésbe ütközése csak az új könyvek kereskedelmi forgalmazásának fennmaradó 1-2%-a tekintetében merül fel. Állította, hogy a nem bizományosi értékesítés esetében a kifogásolt versenykorlátozó rendelkezések a gazdaságilag indokolt közös célok eléréséhez szükséges mértéket nem haladják meg. A kifogásolt megállapodások állásponcija szerint nem okozzák a verseny kizárását az érintett áruk jelentős részével kapcsolatban. A bírság csökkentése iránti kérelme körében kérte figyelembe venni azt, hogy a könyvpiac általánosan elfogadott, több mint 10 éve kialakult gyakorlatot követett; a bizományosi értékesítés vonatkozásában a felróhatóság hiányát; az általa tanúsított együttműködő magatartást, valamint a gazdasági verseny veszélyeztetettségének csekély fokát.

Az alperes az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását és a felperesek perköltségben való marasztalását kérte. Kiemelte, hogy a korábbi, Vj-47/2004. számú ügy tárgyát az MKKE versenyszabályzata és nem közvetlenül a kereskedők és könyvterjesztők közötti

szerződéses megállapodások képezték. A vizsgált időszakok is különbözőek voltak, illetve az eltelt idő alatt a piaci viszonyok is jelentősen megváltoztak, a kereskedők pozíciója a kiadókhoz képest erősödött, továbbá a bizományosi szerződések is átalakultak döntően a kereskedők érdekeit erősítve. Az ár rögzítése az adásvételi szerződésekben, illetve a kiadók tekintetében érvényesülő időbeli korlátozások azonban már a korábbi ügyben is jogsértőnek minősültek. Az, hogy a fogyasztóvédelmi szabályozás szerint a fogyasztói árat fel kell tüntetni a terméken nem jelenti a kiskereskedelmi ár kiadó és kereskedő közötti rögzítését. A keresletélénkítő hűségprogramok csak csekély mértékben képesek módosítani a kiskereskedelmi árat, e programok nem a termékekhez, hanem a fogyasztók egy csoportjához kapcsolódnak. A vizsgált kikötések alkalmasak voltak a verseny jelentős részének kizárására, azok jogsértő módon a bizományosi és az adásvételi szerződésekben egyaránt szerepeltek. Az eljárás alá vont terjesztők a piac legjelentősebb szereplői; a kifogásolt rendelkezések egymás hatását erősítve korlátozták különösen a márkán belüli versenyt azáltal, hogy a piacon egységes árak alkalmazásához vezettek. Álláspontja szerint a terjesztők erős alkupozíciója cáfolja azt az I. rendű felperesi érvelést, mely szerint kizárólag a kiadók ragaszkodtak volna a kiskereskedelmi ár megkötéséhez. Az Európai Bizottság vertikális iránymutatása a legtöbb esetben korábbi európai bírósági ítéletekből leszűrt általános következtetéseket tartalmaz, továbbá az ügynöki szerződések tekintetében a 2000. évi iránymutatás is nagyrészt azonos következtetéseket fogalmazott meg. Az iránymutatás továbbá nem tartalmaz olyan kikötést, mely szerint az ne vonatkozna a szerzői jogi művekre. A magyar szerzői jogi törvénynek sincs olyan rendelkezése, amely a kiskereskedelmi ár kiadó és kereskedő közötti rögzítését írná elő, vagy amely a szerzői jogdíjak mértékét bármilyen módon az adott mű végső fogyasztói árához kötné. A legnagyobb kedvezmény elve *expressis verbis* a kiskereskedelmi árverseny korlátozásáról rendelkezik a kiadó által – eleve jogellenesen – meghatározott ár vonatkozásában, ezért versenykorlátozó célja vitathatatlan. Az időbeli korlátozással kapcsolatos kikötések nemcsak a kiadók közötti árversenyt enyhítették, hanem közvetve a kereskedők versenyére is kihatottak. A jogsértés alól nem mentesít az a körülmény, hogy a magyar versenytörvény szerint versenykorlátozó célú megállapodás a más országokban érvényesülő árkötöttségi törvények szerint ki van vonva a versenyjog hatálya alól. Utalt arra, hogy az eljárást megindító, további ügyfeleket bevonó, valamint a megszüntető végzések indokolásában számot adott arról, hogy mely vállalkozásokat miért vonta eljárás alá, illetve egyesekkel szemben az eljárást miért szüntette meg. A Sun Books Kft. eljárásba való bevonását az a körülmény indokolta, hogy a benyújtott szerződések túlnyomó többségében az I. rendű felperessel egyidejűleg szerepel mint terjesztő fél, és ugyanezen indokból került sor az I. rendű felperes Sun Books Kft.-vel történő egyetemleges felelősségének megállapítására és marasztalására is. A piaci részesedés számítása kapcsán rámutatott arra, hogy az I. rendű felperes a per során nem megfelelő adatokat bocsátott rendelkezésre, mivel az eljárás tárgyát képező megállapodások jellege miatt a piaci részesedési küszöb számításához a terjesztők beszerzési piacon elért részesedéseit kell figyelembe venni és nem a csatolt kiskereskedelmi vagy nagykereskedelmi piaci értékesítési részesedéseket. A 2008. évi differencia a Sun Books Kft. adatainak mellőzésére vezethető vissza, azonban ezen adatok mellőzése azért nem indokolt, mert ekkor már az I. rendű felperes vállalkozáscsoportjába tartozott és jellemzően vele közös szerződéseket kötött. Nem valós továbbá az az I. rendű felperesi állítás, miszerint a Sun

Books Kft. a kérdéses időszakban nem kötött bizományosi szerződéseket, amelyet alátámaszt a határozat 84–88. oldalán található táblázat. Álláspontja szerint az ügyben nem igazságügyi szakértő kirendelésére, hanem arra van szükség, hogy az I. rendű felperes bemutassa, hogy az alperesi számítások jogsértőek, amelyre azonban nem került sor. A II. rendű felperes fellebbezése kapcsán kiemelte, hogy az ügyintézési határidő túllépése nem volt olyan mértékű, hogy az kihatott volna az ügy érdemére és nem sérült a védekezéshez való jog sem. Az, hogy az eljárás négy évig tartott nem jelenti azt, hogy az eljárási határidő túllépése is négy év volt. Az ügyintézési határidőt meghosszabbító végzések nem hatottak ki az ügy érdemére, jogsértést a II. rendű felperesnek nem okoztak és általuk az eljárási jogai sem csorbultak. Leszögezte, hogy már az eljárást megindító végzésében, azaz 2009. július 28-án megjelölte a vizsgálat irányát, így azzal már akkor tisztában lehetett a II. rendű felperes és lehetővé vált számára az, hogy azonosítsa és összegyűjtse az esetleges mentő bizonyítékokat. Sem a hivatkozott 2014. szeptemberi eseti döntés, sem a technikai fejlesztés nem változtat álláspontján. Kifejtette, hogy bár a szerződések szövegében „ajánlott ár” kifejezés szerepelt, számos esetben a II. rendű felperes általi árváltoztatás lehetősége kifejezetten korlátozva van, csak az áremelésre vonatkozik, mialatt a szerződés az ajánlott árnál alacsonyabb áron történő értékesítésre vonatkozó szabályt nem tartalmaz. A határozat melléklete szerint 25 rendelkezésre álló bizományosi szerződésből 20 csak felfelé engedte az árváltoztatást; a II. rendű felperes vegyes típusú szerződéseiben pedig konkrétan rögzítésre került a könyv fogyasztói ára. Az, hogy a szövegszerűen ajánlott árként megjelenített rendelkezés ténylegesen viszonteladási ár rögzítését hivatott biztosítani, a rendelkezés egyéb megállapodásbeli szabályokkal való összefüggéseiből egyértelműen következik. Hangsúlyozta, hogy a valóságban alacsony volt a terjesztők kedvezmények nyújtására való ösztönöztsége, főként a szerződésekben alkalmazott árrögzítés hatékonyságát növelő eszközök révén. Nemcsak az előzetes álláspont, hanem a határozat is rögzítette azt, hogy a szerződések lehetővé tették az akció tartását (145. és 268. pont). Hangsúlyozta, hogy a legnagyobb kedvezmény elvének jelen ügyben értékelt változata a legkedvezőbb feltételt közvetlenül a kiadvány kiskereskedelmi árára érti és alkalmazza. A klauzula a kiskereskedelmi árverseny korlátozásáról rendelkezik a kiadó által – eleve jogellenesen meghatározott – ár vonatkozásában. A terjesztési megállapodások ezen eleme cél szerint korlátozza a márkák közötti versenyt, emellett hozzájárul a márkán belüli verseny korlátozásának kiterjesztéséhez is, mivel végeredményben a terjesztők által alkalmazott kiskereskedelmi árak alakulását befolyásolják. A határozat végrehajthatatlanságával kapcsolatos érvelés kapcsán utalt arra, hogy a felperesek piacvezető könyvterjesztők, a kiadókkal szemben erős alkupozícióval rendelkeznek, ezért a jogsértő szerződéses rendelkezések megváltoztatása nem a kiadóktól függ. A III. rendű felperes fellebbezésével kapcsolatban utalt arra, hogy az megegyezik a kereseti kérelmében előadottakkal.

A felperesek fellebbezése nem alapos.

A Fővárosi Törvényszék a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 253.§-ának (3) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság ítéletének jogszerűségét a felperesi fellebbezés és alperesi fellebbezési ellenkérelem keretei között bírálta felül. Ennek során megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a Pp. 206.§-ában

foglaltaknak megfelelően a rendelkezésére álló peradatokat és bizonyítékokat egyenként és a maguk összességében értékelve, és meggyőződése szerint elbírálv a jogvita eldöntéséhez szükséges tényállást helyesen tárta fel. Ezek alapján az elsőfokú bíróság a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően helytálló jogi következtetést vont le a felperesi magatartás megítélése tekintetében, és jogszerű döntést hozott. Döntésével és annak részletes indokolásával a törvényszék egyetértett, ezért azt nem ismétli meg. Hangsúlyozza azonban, hogy a felperesek fellebbezésükben olyan új tény, körülményt nem jelöltek meg, olyan jogi érveket nem sorakoztattak fel, amelyek az elsőfokú bíróság mérlegelésének okszerűségét, döntésének jogszerűségét megdöntötték volna. Erre figyelemmel, mivel a fellebbezések az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését, vagy megváltoztatását eredményező érvelést nem hoztak fel, az elsőfokú ítélet megváltoztatását, vagy hatályon kívül helyezését nem eredményezhették.

A felperesek fellebbezésében írtakra tekintettel hangsúlyozza a másodfokú bíróság, hogy az elintézési határidő túllépése valóban jogsértő; a jogállamisághoz fűződő jogbiztonság alkotmányos alapelve valóban azt a követelményt támasztja a közhatalmat gyakorló hatósági szervek elé, hogy eljárásuk legyen jogszerű, az ügyben az érdemi döntést a törvényben meghatározott elintézési határidőn belül hozzák meg. A jogállamiság elvéből azonban az is következik, hogy a jogszabályok mindenkire vonatkoznak, azoknak általánosságban kell érvényesülniük. Ezért a közigazgatási szerv határidő mulasztása nem lehet ok arra, hogy a jogi normák betartatlanul maradjanak, vagy hogy a jogsértések jogkövetkezményei alól a jogsértők mentesüljenek. Meghatározott mulasztásokhoz a jogszabályok jogkövetkezményt fűznek; mind a jogkereső közönség, mind az eljáró hatóság eljárási határidő túllépésével, vagy egyéb jogsértéssel kapcsolatos mulasztása valóban jogkövetkezményt, szankciót vonhat maga után. A felperesek által hivatkozott elintézési határidő túllépésével kapcsolatban ezért utal a másodfokú bíróság a Tpvt. 63.§-ának (1) bekezdésére, 63.§-ának (2) bekezdés b) pontjára – és (6) bekezdésére –, amely jogszabályi rendelkezések az alperesi eljárási határidő túllépéshez mint mulasztáshoz semmilyen jogkövetkezményt nem fűznek. Ez azt jelenti, hogy annak ellenére, hogy az elintézési határidő túllépése jogsértő, a túllépés nem szünteti meg az alperes eljárási és döntéshozatali kötelezettségét, és az eljárás alá vontak magatartásának jogi megítélését nem enyhíti. Mivel a jelen esetben hivatalból indult eljárásról van szó, ezért a kérelemre indult eljárás vonatkozásában irányadó szabályozás szóba sem jöhet.

A közigazgatási eljárás és büntető eljárás közé nem lehet egyenlőségjelet tenni: az eljárás elhúzódása önmagában a szankció mértékére kihatással nincs, és nem eredményezheti annak mellőzését sem.

A II. rendű felperesi érvek kapcsán pedig arra utal a másodfokú bíróság, hogy a papír alapú bizonyítékok elemzésére az elmúlt évek időt biztosítottak. Ennek elmaradása, illetve az értékelhető adatokat nem tartalmazó csatolt bizonyíték a javára értékelhető nem volt.

A Pp. közigazgatási perekre vonatkozó XX. fejezete szerint folyamatban lévő közigazgatási határozat felülvizsgálata iránti eljárásban a fél anyagi és eljárási jogszabálysértésre is

hivatkozhat, és arra is, hogy a határozat meghozatalakor az alkalmazott jogszabályt tévesen értelmezték. Az 1/2011. (V.9.) KK vélemény 2. pontjában írt ezen előírás alapján megindult perben a bíróság elsősorban azt vizsgálja, hogy a határozat érdemben megfelel-e a jogszabályoknak. Eljárási jogszabálysértés miatt csak akkor van helye a határozat hatályon kívül helyezésének vagy megváltoztatásának, ha az eljárási jogszabálysértés jelentős, a hatósági döntés érdemére is kihatott, és a bírósági eljárásban sem orvosolható. Alapítván volt az a felperesi hivatkozás, hogy az eljárás elhúzódása azért hatott ki az ügy érdemére, mert ilyen módon az idő előre haladtával dokumentumok már nem voltak fellelhetők. A valóban súlyos eljárás elhúzódási szabálysértés ilyen eredményre nem vezethetett, mert az eljárás hivatalbóli megindulásának közlésétől az eljárás alá vontakat az iratmegőrzési kötelezettség nyilvánvalóan terhelte. Ténylegesen a felperesek az eljárás elhúzódásából fakadó súlyos jogsérelmet a Pp. 164.§-ában foglaltak alapján őket terhelő bizonyítási kötelezettségük ellenére nem igazoltak.

A törvényességi felülvizsgálat természetéből adódóan az alperesi döntést követően született jogértelmezés, eseti döntés önmagában a határozat jogszerűségét nem érintheti. Az Európai Bíróság hivatkozott – hatással kapcsolatos – döntésének a másodfokú eljárásban általánosságban megfogalmazott következményeit a törvénytörvény elfogadni nem tudta.

A kiadók és könyvkereskedők működésével kapcsolatos felperesi érvelést sem tudta elfogadni a másodfokú bíróság a határozat mellékletét képező szerződési tartalmakhoz képest. Az elsőfokú bíróság a keresetben felvetettek érdemben a Pp. 221.§-ában írtaknak megfelelően kifejtette véleményét, indokolási kötelezettségének eleget tett. A piaci szereplők versenyjogi magatartását a törvény rendelkezései alapján kell megítélni; mind a hatósági, mind a bírósági jogalkalmazás egységesen ítéli meg a versenyjogsértő megállapodások súlyát.

Helyesen járt el az elsőfokú bíróság, amikor a felperesi magatartás jogsértés alóli mentesülése tekintetében is elvetette a felperesek érvelését. Sem a Tpv. 13.§-ának (1) bekezdése és a (2) bekezdés a) pontja nem teszi azt lehetővé, de a Tpv. 17.§-ában írt négy együttes feltétel meglétét sem sikerült igazolni. Hangsúlyozza a másodfokú bíróság, hogy az eladási árak versenytársak közötti meghatározása a jogalkotó rendelkezése folytán olyan súlyosan versenyjogsértő, ami miatt a résztvevőket még csekély piaci részesedés esetén sem lehet mentesíteni a tilalom alól.

A jogsértés alperesi megállapításával kapcsolatban az elsőfokú bíróság által rögzítettek tekintetében megjegyzi a másodfokú bíróság, hogy a huzamos időn keresztül követett jogsértő gyakorlat, magatartás a verseny jogsértő módon való korlátozása, kizárása célzata nélkül elképzelhetetlen. A felperesek fellebbezésükben is arra utaltak, hogy többéves gyakorlatot követtek; ténylegesen azt ismételték meg keresetükben, amit az előzetes álláspontra vonatkozó nyilatkozatukban kifejtettek, fellebbezésükben ehhez képest nívumot nem adtak elő; azt ismételték meg, amit a közigazgatási eljárásban és az elsőfokú peres eljárásban előadtak. Az a hivatkozás, hogy a követett felperesi gyakorlat külföldön nem minősül jogsértőnek nem vehető figyelembe, tekintettel arra, hogy a felpereseknek a magyar

jogszabályokat, a Tpvt-t kellett alkalmazniuk, annak megfelelő gyakorlatot folytatni, külföldi jogszabályok, el nem fogadott törvényi rendelkezések kimentésül nem szolgálhattak. A más ügyben hozott alperesi határozat, követett alperesi gyakorlat tekintetében pedig arra utal a törvényszék, hogy miként azt az 1/2002. Közigazgatási jogegységi határozat kimondja, nem tekinthető jogsértőnek, ha a közigazgatási szerv utóbb korábbi (esetleg jogsértő) gyakorlatát megváltoztatva, jogszerű döntést hoz. A határozat mellékletét képező szerződéskivonatok, szerződési pontok jelzik, hogy a felperesek magatartása nem volt jogszerűnek tekinthető; a megállapodások kifogásolt pontjai alkalmasak voltak a verseny kizárására.

A gazdasági versenyt megakadályozó, korlátozó, kizáró cél – mint a perbeli esetben –, illetve az ilyen hatás kifejtésére alkalmas magatartás a Tpvt. 11.§-ának (1) bekezdése helyes értelmezése szerint önmagában jogsértő, ezért a tényleges piaci hatás vizsgálata a jogsértés megállapíthatóságához szükségtelen.

Utal arra a Fővárosi Törvényszék, hogy az elsőfokú bíróság helyesen ítélte meg azt is, hogy a mentesítés feltételei a perbeli esetben nem állnak fenn. A Tpvt. 17.§-a taxatív meghatározza azt a négy konjunktív feltételt, amely együttes teljesítése esetén van lehetőség az általános kartelltilalom alóli egyedi mentesítésre; ilyenre a felperesek megalapozottan, igazoltan nem is hivatkoztak. A Tpvt. 13.§-a pedig a bagatell kartell alapján való mentesülést nyilvánvalóan kizárja (árkartell esetén).

Megjegyzi még a másodfokú bíróság, hogy az elsőfokú bíróság helyesen ítélte meg a felperesekkel szemben alkalmazott szankciót is. Az alperes a bírságok összegét a Tpvt. 78.§-ának (1) és (3) bekezdése alapján határozta meg a Gazdasági Versenyhivatal Elnökének és a Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa Elnökének az 1/2012. Közleménye szerint. A bírságot a jogsértő magatartáshoz kapcsolódó bevétel (forgalom) alapulvételével határozta meg, amely nyilvánvalóan méltányos eljárás volt részéről. Az egyetemlegesség pedig – az egyetemleges kötelezés természetéből adódóan – ugyancsak méltányosnak tekinthető. Az utóbb bekövetkezett változások a határozat jogszerűségét nem érintik. Az I. rendű felperessel egyetemlegesen marasztalt eljárás alá vont sem keresettel nem élt, sem beavatkozóként nem támogatta a felpereseket. A vele szemben alaki jogerővel bíró határozati megállapításokat tényként kellett kezelni (azok nem voltak vitathatók).

A felperesi érvek mentén jegyzi még meg a másodfokú bíróság, hogy keresetőségi joga az eljárás alá vont felpereseknek csak a reájuk vonatkozó határozati rendelkezések körében volt. Ezért a felperesek csak az alperes reájuk vonatkozó jogsértést megállapító és szankcionáló rendelkezéseit vitathatták.

Nincs arra vonatkozó törvényi szabályozás, hogy az előzetes állásponttól a versenytanács ne térhetne el, ahhoz kötve lenne. Ezért az, hogy a versenytanács esetlegesen az előzetes állásponthoz képest döntésében eltérő álláspontot foglalt el sem súlyos, sem enyhébb eljárási jogsértésként nem értékelhető. Az alperes kompetenciájába tartozik annak eldöntése is, hogy a generális és speciális preventív célok elérése érdekében kit és miként marasztal. Az alperes

a három nagy kereskedelmi tevékenységet folytató szereplőt látta indokoltnak szankcionálni, ennek megfelelően járt el. A jogsértés szankciói sorában a 336. pontban indokolta, hogy miért tiltotta meg a magatartás folytatását, míg a bírságközlemény keretei között a határozat 337-343. pontjában indokolta a bírság mértékét.

Mindezek folytán a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság íteletét a Pp. 253.§-ának (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A törvényszék a sikertelenül fellebbező felpereseket a Pp. 78.§-ának (1) bekezdése alapján kötelezte az alperes másodfokú eljárásban felmerült perköltségének megfizetésére, külön-külön. Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 43.§-ának (3) bekezdésében írtakra tekintettel az Itv. 39.§-ának (1) bekezdése és 46.§-ának (1) bekezdése alapján megállapított mértékű fellebbezési illeték viselésére a felpereseket ugyancsak külön-külön kötelezte a másodfokú bíróság, a bírósági eljárásban alkalmazandó költségmentességről szóló 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13.§-ának (2) bekezdése szerint.

Budapest, 2016. évi február hó 17. napján

Borsainé dr. Tóth Erzsébet s.k. a tanács elnöke, előadó, dr. Matheidesz Ilona s.k. bíró
dr. Sára Katalin s.k. bíró